

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA**

**MUHTASARI WA SOMO LA HISTORIA YA TANZANIA NA MAADILI
ELIMU YA SEKONDARI KIDATO V-VI
2023**

© Taasisi ya Elimu Tanzania, 2023

Toleo la Kwanza, 2023

ISBN: 978-9987-09-740-1

Taasisi ya Elimu Tanzania

Eneo la Mikocheni

132 Barabara ya Ali Hassan Mwinyi

S.L.P 35094

14112 Dar es Salaam.

Simu: +255 735 041 168 / 735 041 170

Baruapepe: director.general@tie.go.tz

Tovuti: www.tie.go.tz

Muhtasari huu urejelewe kama: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia (2023). Muhtasari wa Somo la *Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Sekondari Kidato cha V – VI*. Taasisi ya Elimu Tanzania.

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kunakili, kudurufu, kuchapisha, kutafsiri wala kutoa muhtasari huu kwa namna yoyote ile bila idhini ya maandishi kutoka Taasisi ya Elimu Tanzania.

Yaliyomo

Orodha ya Majedwali.....	iv
Vifupisho	v
Shukurani	vi
1.0 Utangulizi.....	1
2.0 Malengo Makuu ya Elimu	1
3.0 Malengo ya Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI	2
4.0 Umahiri wa jumla Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI	3
5.0 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi.....	3
6.0 Majukumu ya Mwalimu, Mwanafunzi na Mzazi katika Mchakato wa Ufundishaji na Ujifunzaji	5
6.1 Mwalimu.....	5
6.2 Mwanafunzi.....	6
6.3 Mzazi	7
7.0 Mbinu Pendekezwa za Ufundishaji na Ujifunzaji.....	7
8.0 Upimaji wa Maendeleo ya Ujifunzaji.....	8
10.0 Idadi ya Vipindi	9
11.0 Maudhui ya Ufundishaji na Ujifunzaji	9
Kidato cha V	10
Kidato cha VI	36
Bibliografia.....	59

Orodha ya Majedwali

Jedwali Na. 1: Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi V-VI.....	4
Jedwali Na. 2: Mgawanyo wa Alama za Upimaji.....	8
Jedwali Na. 3: Maudhui ya Kidato cha V.....	10
Jedwali Na. 4: Maudhui ya Kidato cha VI.....	36

Vifupisho

TET Taasisi ya Elimu Tanzania

TEHAMA Teknolojia ya Habari na Mawasiliano

Shukurani

Maandalizi ya muhtasari wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Sekondari Kidato cha V–VI yamehusisha wataalamu mbalimbali kutoka taasisi za Serikali na binafsi. Taasisi ya Elimu Tanzania (TET) inatoa shukurani za dhati kwa wataalamu wote waliohusika wakiwemo wahadhiri, wakufunzi, wathibiti ubora wa shule, walimu, wakuza mitaala pamoja na wataalamu kutoka asasi zisizo za kiserikali. Aidha, TET inatoa shukurani za pekee kwa Kamati ya Kitaifa ya Wataalamu ya Kusimamia Kazi ya Maboresho ya Mitaala ya Elimu ya Awali, Msingi, Sekondari na Ualimu iliyoteuliwa na Waziri wa Elimu, Sayansi na Teknolojia. Kamati hii ilifanya kazi kwa weledi na kuhakikisha kuwa maudhui ya muhtasari huu yameandaliwa kwa kuzingatia lengo kuu la mabadiliko ya Mtaala wa Mwaka 2023 ambalo ni kuwa na wahitimu wenye ujuzi, maarifa na stadi zitakazowawezesha kujiajiri, kuajiriwa na kumudu maisha yao ya kila siku. Pia, TET inatoa shukurani za pekee kwa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa kuwezesha uandaaji na usambazaji wa muhtasari huu.

Dkt. Aneth A. Komba

Mkurugenzi Mkuu

Taasisi ya Elimu Tanzania

1.0 Utangulizi

Somo la Historia ya Tanzania na Maadili ni somo la lazima kwa mwanafunzi anayejiunga Kidato cha V-VI. Lengo la kujifunza somo hili ni kumjengea mwanafunzi maarifa, ujuzi na mwelekeo utakaomwezesha kukabiliana na mazingira yanayomzunguka katika maisha ya kila siku. Aidha ujifunzaji wa somo hili utamwezesha mwanafunzi kulinda historia ya Tanzania, urithi na maadili ya taifa lake. Vilevile mwanafunzi ataweza kuishi kulingana na maadili ya Kitanzania kama vile uadilifu, utu, heshima kwa wote na uzalendo. Aidha, ujifunzaji wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili utamwezesha mwanafunzi kujenga hoja shawishi zinazotokana na utafiti aliofanya kwenye somo hili na litatoa fursa ya kujiajiri au kuajiriwa.

Aidha, muhtasari huu umeandaliwa ili kuongoza ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Kidato cha V-VI katika Jamuhuri ya Muungano wa Tanzania. Muhtasari huu unatafsiri umahiri uliobainishwa kwenye Mtaala wa Elimu ya Sekondari hatua ya Juu wa mwaka 2023. Muhtasari unatoa maelekezo ya kumwezesha mwalimu kuandaa mchakato wa ufundishaji kwa ufanisi. Pia, muhtasari huu unatoa nafasi kwa mwalimu kutumia mbinu mbalimbali za ufundishaji na ujifunzaji wa somo hili zitakazokuza stadi za karne ya 21 zikiwemo ubunifu, mawasiliano, ushirikiano, fikra tunduizi na utatuzi wa changamoto.

2.0 Malengo Makuu ya Elimu

Malengo makuu ya elimu Tanzania ni kumwezesha kila Mtanzania:

- (a) Kukuza na kuboresha haiba yake ili aweze kujithamini na kujiamini;
- (b) Kuheshimu utamaduni, mila na desturi za Tanzania, tofauti za kitamaduni, utu, haki za binadamu, mitazamo na matendo jumuishi;
- (c) Kukuza maarifa na kutumia sayansi na teknolojia, ubunifu, fikra tunduizi, uvumbuzi, ushirikiano, mawasiliano na mtazamo chanya katika maendeleo yake binafsi, na maendeleo endelevu ya taifa na dunia kwa ujumla;
- (d) Kuelewa na kulinda tunu za taifa ikiwa ni pamoja na utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uaminifu, uwajibikaji na lugha ya taifa;

- (e) Kujenga stadi za maisha na stadi za kazi ili kuongeza ufanisi katika maisha ya kila siku;
- (f) Kukuza tabia ya kupenda na kuheshimu kazi ili kuongeza tija na ufanisi katika uzalishaji na utoaji wa huduma;
- (g) Kutambua na kuzingatia masuala mtambuka ambayo ni pamoja na afya na ustawi wa watu (jamii), usawa wa kijinsia, usimamizi na utunzaji endelevu wa mazingira; na
- (h) Kukuza ushirikiano wa kitaifa na kimataifa, amani na haki kwa kuzingatia Katiba ya nchi na mikataba ya kimataifa.

3.0 Malengo ya Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI

Malengo ya Elimu ya Sekondari kidato cha V-VI ni:

- (a) Kuimarisha, kupanua na kuendeleza uelewa wa kina wa maarifa, stadi, na mwelekeo alioupata katika elimu ya sekondari kidato I-IV;
- (b) Kulinda mila na desturi, tunu za taifa, demokrasia, kuthamini haki za binadamu na za kiraia, na wajibu na majukumu yanayoendana na haki hizo;
- (c) Kukuza tabia ya kujiamini na uwezo wa kujifunza kwenye nyanja mbalimbali zikiwemo sayansi na teknolojia, maarifa ya kinadharia na kiufundi;
- (d) Kuimarisha matumizi ya lugha katika mawasiliano ya kitaaluma;
- (e) Kuimarisha uwajibikaji katika masuala mtambuka ya kijamii yakiwemo afya, usalama, usawa wa kijinsia, na utunzaji endelevu wa mazingira;
- (f) Kujenga ujuzi na stadi mbalimbali zitakazomwezesha kujajiri, kuajiriwa, na kuyamudu maisha kwa kutumia vizuri mazingira yake; na
- (g) Kumwandaa mwanafunzi kujiunga na vyuo vya elimu ya kati na elimu ya juu.

4.0 Umahiri wa jumla Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI

Umahiri ni uwezo wa kutenda jambo kwa usahihi na ufanisi uliokusudiwa. Umahiri hujengwa na mwanafunzi kwa kutenda shughuli mbalimbali kwa ufanisi. Umahiri wa jumla wa Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI ni:

- (a) Kutumia maarifa na stadi alizozipata katika ngazi ya elimu ya sekondari hatua ya chini kuimarisha na kupanua uelewa wake kitaaluma;
- (b) Kuthamini uraia, tunu za taifa, na haki za binadamu na za kiraia;
- (c) Kujiamini katika ujifunzaji wa nyanja mbalimbali zikiwemo sayansi na teknolojia, maarifa ya kinadharia na kiufundi;
- (d) Kutumia stadi za lugha katika mawasiliano ya kitaaluma;
- (e) Kutumia maarifa ya masuala mtambuka kumudu mazingira yanayomzunguka;
- (f) Kutumia ujuzi na stadi alizozipata kumwezesha kujiajiri, kuajiriwa na kuyamudu maisha kwa kutumia vizuri mazingira yake; na
- (g) Kuonesha utayari wa kujiunga na ngazi ya elimu inayofuata.

5.0 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi

Muhtasari wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI una umahiri mkuu na umahiri mahususi kama ilivyoainishwa katika Jedwali Na.1.

Jedwali Na. 1: *Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi*

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi
1. Kulinda historia ya Tanzania, urithi na maadili ya taifa	1.1. Kumudu historia, utambulisho na maadili ya taifa
	1.2. Kutathmini mchango wa historia na urithi katika kuchangia maendeleo ya taifa
	1.3. Kutumia fursa mbalimbali zitokanazo na historia na urithi wa Tanzania kujenga ushirikiano na kukuza biashara ya kimataifa
2. Kumudu historia ya Tanzania na maadili kabla ya ukoloni	2.1. Kutathmini vichocheo vya maendeleo ya jamii za Kitanzania na maadili yake kabla ya ukoloni
	2.2. Kuelezea uhusiano wa jamii za Kitanzania na jamii nyingine duniani kabla ya ukoloni
	2.3. Kuhusianisha mapokeo ya mifumo ya kihistoria katika kuelezea maadili ya Kitanzania
3. Kumudu historia ya Tanzania na maadili wakati wa ukoloni, 1890-1960	3.1. Kutathmini ukoloni kama nguvu laini (<i>soft power</i>) ya kujenga mwelekeo mpya wa jamii
	3.2. Kuchambua mchango wa ukoloni katika mfumo wa maadili ya Kitanzania
4. Kumudu historia ya ujenzi wa taifa la Tanzania na maadili katika kipindi cha 1961- 1966	4.1. Kumudu chimbuko la ukoloni mamboleo
	4.2. Kutathmini mabadiliko ya mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa
	4.3. Kuchambua visababishi vya mabadiliko ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano ya kimataifa
	4.4. Kutathmini mchango wa Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar katika kudumisha uhuru, umoja na amani ya kitaifa
5. Kutathmini ujenzi wa taifa na maadili yake wakati wa Azimio la Arusha, 1967-1985	5.1. Kuchambua chimbuko la Azimio la Arusha na matokeo yake kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili
	5.2. Kutathmini nafasi ya Tanzania katika kujenga uhusiano wa kikanda

6. Kutathmini historia ya Tanzania na maadili wakati wa uliberali, 1986 hadi sasa	6.1. Kutafsiri mabadiliko ya kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili katika kipindi cha uliberali na utandawazi kuanzia 1986 hadi sasa
7. Kufanya kazi mradi ya historia ya Tanzania na maadili	7.1 Kufanya kazi mradi ya historia ya Tanzania na maadili

6.0 Majukumu ya Mwalimu, Mwanafunzi na Mzazi katika Mchakato wa Ufundishaji na Ujifunzaji

Ufundishaji na ujifunzaji unategemea ushirikiano madhubuti baina ya mwalimu, mwanafunzi na mzazi/mlezi katika kutekeleza majukumu mbalimbali. Majukumu hayo ni kama yafuatayo:

6.1 Mwalimu

Mwalimu anatarajiwa:

- (a) Kumwezesha mwanafunzi kujifunza na kupata umahiri uliokusudiwa katika somo la Historia ya Tanzania na Maadili;
- (b) Kutumia mbinu za ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia umri, mahitaji anuai na uwezo wa mwanafunzi ili kumwezesha:
  - (i) Kujenga umahiri unohitajika katika Karne ya 21;
  - (ii) Kushiriki ipasavyo katika mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji;
- (c) Kutumia mbinu shirikishi zinazomfanya mwanafunzi kuwa kitovu cha ujifunzaji zikiwemo zile zitakazomwezesha kufikiri, kutafakari na kutafuta maarifa kutoka katika vyanzo mbalimbali;
- (d) Kuandaa darasa salama lenye mazingira rafiki ya kufundishia na kujifunzia;

- (e) Kutengeneza na kufaragua zana za kufundishia na kujifunzia;
- (f) Kufanya upimaji endelevu mara kwa mara kwa kutumia zana na mbinu za upimaji na tathmini zinazopima nadharia na vitendo zikiwemo bunguabongo, orodhahakiki, majaribio, dodoso, maswali ya ana kwa ana, mazoezi, kazi kwa vitendo (kazi binafsi, kazi za vikundi), kazimradi na mkoba wa kazi. Zana na mbinu nyingine ni majaribio kwa vitendo, uwasilishaji, mitihani ya muhula na mtihani wa mwisho;
- (g) Kuhakikisha kuwa ujifunzaji na ufundishaji linafanyika kwa haki na usawa kwa kila mwanafunzi bila kujali tofauti zao;
- (h) Kumlinda mwanafunzi awapo shuleni;
- (i) Kufuatilia maendeleo ya mwanafunzi ya kila siku;
- (j) Kubaini mahitaji ya mwanafunzi na kutoa afua stahiki;
- (k) Kushirikisha wazazi/walezi na jamii katika hatua mbalimbali za ujifunzaji wa mwanafunzi; na
- (l) Kuchopeka masuala mtambuka na TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji.

6.2 Mwanafunzi

- (a) Kuwa mtendaji mkuu katika mchakato wote wa ujifunzaji;
- (b) Kushiriki katika shughuli mbalimbali za ujifunzaji ndani na nje ya darasa ili kupata umahiri uliokusudiwa; na
- (c) Kushiriki katika kutafuta maarifa kutoka katika vyanzo mbalimbali ikiwemo vitabu vya kiada, ziada na machapisho mengine kutoka katika maktabamtandao.

6.3 Mzazi

Mzazi/ Mlezi anatarajiwa:

- (a) Kusimamia na kufuatilia maendeleo ya mtoto katika ujifunzaji;
- (b) Pale inapowezekana kumsimamia mtoto kutekeleza kazi zake za kitaaluma;
- (c) Kuhakikisha kuwa mazingira ya nyumbani ni rafiki na salama yanayoweza ujifunzaji;
- (d) Kufuatilia mwenendo wa tabia ya mtoto;
- (e) Kumpatia mtoto vifaa vyote vinavyohitajika katika shughuli ya ujifunzaji;
- (f) Kuhakikisha mwanafunzi anapata mahitaji muhimu; na
- (g) Kumfundisha mtoto juu ya umuhimu na thamani ya elimu pamoja na kumhimiza kujifunza kwa bidii.

7.0 Mbinu Pendekezwa za Ufundishaji na Ujifunzaji

Mbinu za Ufundishaji na ujifunzaji ni msingi katika kujenga umahiri kwa mwanafunzi. Muhtasari huu unapendekeza mbinu za ufundishaji na ujifunzaji kwa kila shughuli. Miongoni mwa mbinu hizo ni ziara za kimasomo, kazimradi na kazi za vitendo. Hata hivyo mwalimu anashauriwa kutumia mbinu nyingine kama hizo kulingana na muktadha wa ujifunzaji.

8.0 Zana za Ufundishaji na Ujifunzaji

Mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji unahitaji zana mbalimbali. Hivyo, mwalimu na mwanafunzi wanapaswa kushirikiana katika kuandaa au kufaragua zana zinazopatikana katika mazingira ya shuleni na nyumbani pindi vinapohitajika. Mwalimu na mwanafunzi wanapaswa kutafuta taarifa kutoka katika vyanzo mbalimbali ili kuwezesha kikamilifu mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji. Orodha ya vifaa vilivyothibitishwa kwa ajili ya rejea vitatolewa na TET.

9.0 Upimaji

Upimaji wa maendeleo ya ujifunzaji ni suala muhimu katika mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Historia ya Tanzania na maadili. Mwalimu anashauriwa kuwa na uwanja mpana wa uchaguzi wa mbinu na zana za upimaji wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili. Upimaji utafanyika sambamba na masomo mengine yanayofundishwa katika ngazi ya Sekondari Kidato cha V-VI. Upimaji wa maendeleo utazingatia vigezo vilivyoainishwa katika kila shughuli ya ujifunzaji. Kwa hiyo, zana/vifaa vinavyotumika katika upimaji ni pamoja na mazoezi, maswali ya ana kwa ana, majaribio, hojaji, mkoba wa kazi, kazimradi, na mitihani. Upimaji utahusisha 70% ya mitihani wa mwisho utakaotolewa kidato cha VI na Baraza la Mitihani la Taifa pamoja na upimaji endelevu (30%), kama inavyooneshwa kwenye jedwali Na.2.

Jedwali Na. 2: *Mgawanyo wa Alama za Upimaji*

Aina ya Upimaji	Kidato cha V	Kidato cha VI
Mtihani wa muhula wa kwanza	05%	06%
Mtihani wa muhula wa pili	05%	-
Kazimradi	-	07%
Mtihani wa Utimilifu	-	07%
Mtihani wa Taifa	-	70%
JUMLA		100%

10 .0 Idadi ya Vipindi

Muhtasari wa Somo Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI unatoa makadirio ya muda utakaotumika katika ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia uzito wa umahiri mahususi na shughuli za kutendwa na mwanafunzi. Makadirio haya ya muda yamewekwa kwa mfumo wa vipindi ambapo kila kipindi ni dakika 40. Idadi ya vipindi kwa somo hili ni vinne (4) kwa wiki kwa kidato cha V - VI.

11.0 Maudhui ya Ufundishaji na Ujifunzaji

Muhtasari wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Sekondari Kidato cha V-VI umebeba maudhui ambayo yamepangiliwa katika vipengele saba ambavyo ni umahiri mkuu, umahiri mahususi, shughuli za kutendwa na mwanafunzi, mbinu zinazopendekezwa, vigezo vya upimaji, vifaa/zana, na idadi ya vipindi. Maudhui hayo yameoneshwa katika majedwali Na. 2 na 3.

Kidato cha V

Jedwali Na. 3: *Maudhui ya Kidato cha V*

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
1. Kulinda historia ya Tanzania, urithi na maadili ya taifa	1.1 Kumudu historia, utambulisho na maadili ya taifa	(a) Kueleza dhana na uhusiano wa kinadharia uliopo kati ya historia, utambulisho na maadili ya taifa	<i>BunguaBongo</i> ongoza wanafunzi kueleza dhana na uhusiano wa kinadharia uliopo kati ya historia, utambulisho na maadili <i>Kisamafunzo</i> wape wanafunzi kisa kuhusu maana, umuhimu na uhusiano wa kinadharia uliopo kati ya msamiati hiyo ili kujenga uelewa <i>Maswali na majibu</i> toa maswali mbalimbali kuhusu dhana na uhusiano wa kinadharia iliopo kati ya historia, utambulisho na maadili ya taifa	Dhana na uhusiano wa kinadharia uliopo kati ya historia, utambulisho na maadili ya taifa vimeelezwa kwa usahihi	Matini, ramani ya Tanzania, bendera ya Tanzania, na chati yenye kuonesha uhusiano kati ya historia, utambulisho na maadili ya taifa	24

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kujadili misingi ya kihistoria iliyounda utambulisho na maadili ya taifa	Majadiliano ya vikundi wagawe wanafunzi katika makundi na waongoze kujadili misingi ya kihistoria iliyounda utambulisho na maadili ya taifa na mwisho kila kundi wafanye wasilisho darasani ili kupata uelewa wa pamoja	Misingi ya kihistoria iliyounda utambulisho na maadili ya taifa imejadiliwa kwa kina		
		(c) Kuchambua nafasi ya historia na maadili katika kujenga fahari ya taifa	Bunguabongo ongoza wanafunzi kuelezea nafasi ya historia na maadili katika kujenga fahari ya jamii yake Kisa fikirika (scenario) tengeneza kisa na	Nafasi ya historia na maadili katika kujenga fahari ya taifa imechambuliwa kwa usahihi	Matini, bendera ya Tanzania, michoro, picha ya urithi wa taifa	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
			maswali kuhusu nafasi ya historia na maadili katika kujenga fahari ya taifa ili kuibua majadiliano ya kisa hicho na uhalisia wake			
		(d) Kutathmini nafasi ya Tunu za taifa na maadili katika kujenga misingi ya uongozi bora	<i>Fikiri-andika-jozisha shirikisha</i> ongoza wanafunzi kushiriki kufikiri kuhusu nafasi ya tunu na maadili kujenga misingi ya uongozi. <i>Tafakuri</i> ongoza wanafunzi kufanya tafakuri kuhusu nafasi ya tunu za taifa na maadili katika kujenga misingi ya uongozi bora	Nafasi ya tunu za taifa na maadili katika kujenga misingi imara ya uongozi imetathminiwa kikamilifu	Chati yenye kuonesha tunu za taifa, hotuba za viongozi wa kitaifa	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(e) Kubaini mikakati ya kulinda historia, utambulisho na maadili ya taifa	<p><i>Changanyakete</i> wagawanye wanafunzi katika makundi kisha waelekeze kubainisha mikakati ya kulinda historia, utambulisho na maadili katika jamii zao</p> <p><i>Kisamafunzo</i> wape wanafunzi kisa na waelekeze kubaini mikakati ya kulinda historia, utambulisho na maadili ya taifa. Uliza maswali chokonozi ili kuibua fikra tunduizi kuhusu kisamafunzo.</p>	Mikakati ya kulinda historia, utambulisho na maadili ya taifa imebainishwa kwa usahihi		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	1.2 Kutathmini mchango wa historia na urithi katika kuchangia maendeleo ya taifa	(a) Kufafanua dhana ya urithi wa taifa	<p>Bunguabongo waongoze wanafunzi katika makundi kujadili kuhusu maana na sifa za urithi wa taifa</p> <p>Majadiliano waongoze wanafunzi katika makundi kushiriki mjadala juu ya maana na sifa za urithi wa Taifa</p>	Dhana ya urithi wa taifa imefafanuliwa kwa usahihi	Matini, chati/ michoro/picha yenye kuonesha urithi wa taifa	24
		(b) Kubaini historia na urithi wa taifa katika maeneo mbalimbali nchini	<p>Kisamafunzo wape wanafunzi kisa kuhusu historia na urithi wa taifa ili waweze kupata picha halisi</p> <p>Utafiti mdogo waongoze wanafunzi kufanya utafiti kubainisha historia na urithi wa taifa katika maeneo yanayowazunguka</p>	Historia na urithi wa taifa katika maeneo mbalimbali nchini imebainishwa kwa usahihi	Matini, chati/ michoro/picha yenye kuonesha urithi wa taifa	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c)Kujadili mchango wa historia na urithi katika maendeleo ya taifa	<i>Bunguabongo</i> ongoza wanafunzi kujadili juu ya mchango wa historia na urithi kwa maendeleo katika maeneo yao <i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi katika vikundi kujadili mchango wa historia na urithi katika maendeleo ya taifa	Mchango wa historia na urithi katika maendeleo ya taifa umejadiliwa kwa kina	Matini, chati/ michoro/picha yenye kuonesha urithi wa taifa, maswali elekezi	
		(d)Kuchambua uhusiano uliopo kati ya maadili na urithi katika kuleta maendeleo ya taifa	<i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi katika kujadili uhusiano uliopo kati ya maadili na urithi katika kuleta maendeleo kwenye maeneo yao. <i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi kudadavua kwa kina uhusiano uliopo kati ya maadili na urithi katika kuleta maendeleo ya taifa	Uhusiano uliopo kati ya maadili na urithi katika kuleta maendeleo ya taifa umechambuliwa kwa kina	Matini, chati yenye kuonesha uhusiano kati ya maadili, urithi na maendeleo ya taifa, kisamafunzo	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(e)Kujadili njia bora za uhifadhi wa urithi ili kuleta maendeleo endelevu kwa taifa	Bunguabongo ongoza wanafunzi kujadili kuhusu njia anuwai za uhifadhi wa urithi wanaoujua katika maeneo yao Majadiliano ongoza wanafunzi kujadiliana kwa kina njia bora za uhifadhi wa urithi ili kuleta maendeleo endelevu kwa taifa	Njia bora za uhifadhi wa urithi ili kuleta maendeleo endelevu kwa taifa zimejadiliwa kwa kina	Matini, maswali elekezi, chati ya kuonesha njia za uhifadhi wa urithi	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	1.3 Kutumia fursa mbalimbali zitokanazo na historia na urithi wa Tanzania kujenga ushirikiano na kukuza biashara ya kimataifa	(a) Kubaini fursa za kiuwekezaji zitokanazo na vivutio vya kihistoria na urithi wa Tanzania	Mtaalamu mualikwa elekeza mtaalamu kuelezea kuhusu fursa za kiuwekezaji zitokanazo na vivutio vya kihistoria na urithi Maswali na majibu toa maswali kwa wanafunzi kuhusu fursa za kiuwekezaji zitokanazo na vivutio vya kihistoria na urithi wa Tanzania	Fursa za kiuwekezaji zitokanazo na vivutio vya kihistoria na urithi wa Tanzania zimebainishwa kikamilifu	Ramani/picha za urithi na vivutio vya utalii, vitu halisi vya urithi na vivutio vya utalii, matini	13

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b)Kujadili nafasi ya historia na urithi wa Tanzania katika kujenga ushirikiano na kukuza biashara ya kimataifa	<i>Kisafikirika (scenario)</i> ongoza wanafunzi katika makundi madogo madogo na wape scenario inayoonesha umuhimu wa historia na urithi katika kujenga ushirikiano na biashara ya kimataifa <i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi kujadili nafasi ya historia na urithi wa Tanzania katika kujenga ushirikiano na kukuza biashara ya kimataifa	Nafasi ya historia na urithi wa Tanzania katika kujenga ushirikiano na kukuza biashara ya kimataifa imejadiliwa kwa kina	Maswali elekezi, matini, Makala kwenye magazeti	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c)Kubaini vitendo vya kimaadili na visivyo vya kimaadili vinavyoweza kukuza au kudumaza fursa zitokanazo na historia na urithi	<i>Bunguabongo</i> ongoza wanafunzi kujadiliana kuhusu vitendo vya maadili na visivyo vya maadili vinayokuza au kudumaza fursa katika maeneo ya karibu <i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi katika makundi madogo madogo, elekeza wabainishe vitendo vya kimaadili vinavyokuza na wengine visivyo vya kimaadili vinavyodumaza fursa za kihistoria na urithi	Vitendo vya kimaadili na visivyo vya kimaadili vinavyoweza kukuza au kudumaza fursa zitokanazo na historia na urithi vimebainishwa kikamilifu	Chati yenye kuonesha matendo ya kimaadili na yasiyo ya kimaadili, picha, visamafunzo kuhusu uharibifu wa historia na urithi, matini	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
2. Kumudu historia ya Tanzania na maadili kabla ya ukoloni	2.1 Kutathmini vichocheo vya maendeleo ya jamii za Kitanzania na maadili yake kabla ya ukoloni	(a) Kueleza vichocheo vya maendeleo ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	<i>Bunguabongo</i> ongoza wanafunzi kujadili vichocheo vya maendeleo katika jamii zao <i>Fikiri-andika-jozisha-shirikisha</i> ongoza wanafunzi kushiriki kuhusu vichocheo vya maendeleo ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	Vichocheo vya maendeleo ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni vimeelezwa kwa usahihi	Matini, vitu hali (zana za kale)	14

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b)Kutathmini maadili ya jamii za Kitanzania na namna yalivyochochea maendeleo kabla ya ukoloni	<i>Maswali na majibu</i> ongoza wanafunzi kutoa ufafanuzi kuhusu maadili ya jamii na umuhimu wake kwenye maendeleo ya jamii zao <i>Tafakuri (self-reflection)</i> ongoza wanafunzi kutafakari namna maadili ya jamii za Kitanzania yalivyochochea maendeleo kabla ya ukoloni	Maadili ya jamii za Kitanzania na namna yalivyochochea maendeleo kabla ya ukoloni yametathminiwa kwa kina	Chati yenye kuonesha uhusiano wa maadili na maendeleo ya jamii, matini	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kuchambua mifumo ya kusimamia maadili katika jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	<i>Kisamafunzo</i> andaa na ongoza wanafunzi kutafari kisamafunzo kuhusu mifumo inayosimamia maadili katika jamii mbalimbali <i>Fikiri-andika-jozisha-shirikisha</i> ongoza wanafunzi na kuchunguza jinsi mifumo ya kusimamia maadili katika jamii za Kitanzania ilivyokuwa kabla ya ukoloni	Mifumo ya kusimamia maadili katika jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni imechambuliwa kwa kina	Matini, chati ya mifumo ya maadili	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	2.2.Kuelezea uhusiano wa jamii za Kitanzania na jamii nyingine duniani kabla ya ukoloni	(a)Kuchambua uhusiano wa jamii za Kitanzania na jamii nyingine za Kiafrika kabla ya ukoloni	Ramani andaa na waoneshe ramani ikiwa na alama za uhusiano baina ya jamii husika waichunguze na waongoze kuchambua uhusiano huo. Tafakuri (Self-reflection) ongoza wanafunzi kutafakari na kuchambua uhusiano wa jamii za Kitanzania na jamii nyingine za Kiafrika kabla ya ukoloni	Uhusiano wa jamii za kitanzania na jamii nyingine za kiafrika kabla ya ukoloni umechambuliwa kwa kina	Picha/michoro ya jamii za kabla ya ukoloni na ramani	17

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b)Kuchambua uhusiano baina ya jamii za Kitanzania na zile za Ulaya, Mashariki ya Kati na Mashariki ya Mbali	Ramani andaa na waoneshe ramani ikiwa na alama za uhusiano baina ya jamii husika waichunguze na waongoze kuchambua uhusiano huo. Majadiliano Ongoza wanafunzi kuchambua uhusiano wa jamii za Kitanzania na hizo za nje (zile za Ulaya, Mashariki ya Kati na Mashariki ya Mbali)	Uhusiano baina ya jamii za Kitanzania na zile za Ulaya, Mashariki ya Kati na Mashariki ya Mbali umechambuliwa kwa kina	Chati ya uhusiano, matini, ramani/picha/michoro	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kuhusianisha mifumo ya maadili ya jamii nyingine duniani na jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	<i>Kisamafunzo</i> andaa na ongoza wanafunzi kusoma kisa chenye mada ya mifumo ya maadili ya jamii mbalimbali duniani <i>Tafakuri</i> ongoza wanafunzi kutafakari uhusiano wa mifumo ya maadili ya jamii nyingine duniani na jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	Mifumo ya maadili ya jamii nyingine duniani na jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni imehusianishwa kwa usahihi	Chati ya mifumo ya maadili, matini	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	2.3Kuhusianisha mapokeo ya mifumo ya kihistoria katika kuelezea maadili ya Kitanzania	(a)Kujadili mabadiliko katika historia na maadili yaliyotokana na uhusiano wa kihistoria	<i>Bunguabongo</i> wezesha wanafunzi kujadili mabadiliko ya kimaadili na kihistoria yanayotokana na uhusiano wa kihistoria <i>Majadiliano katika makundi</i> ongoza wanafunzi kujadili mabadiliko katika historia na maadili yaliyotokana na uhusiano wa kihistoria nchini kabla ya ukoloni	Mabadiliko katika historia na maadili yaliyotokana na uhusiano wa kihistoria yamejadiliwa kwa kina	Matini, chati ya mabadiliko ya kihistoria	13

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b)Kuchambua matokeo ya mapokeo ya mifumo ya kihistoria na maadili ya Kitanzania kabla ya ukoloni	<i>Maswali na majibu</i> ongoza wanafunzi katika kujibu na kuuliza maswali kuhusu mapokeo na matokeo yake katika maadili na historia <i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi kujadili matokeo ya mapokeo ya mifumo ya kihistoria na kimaadili ya Kitanzania kabla ya ukoloni	Matokeo ya mapokeo ya mifumo ya kihistoria na maadili ya Kitanzania kabla ya ukoloni yamechambuliwa kikamilifu	Matini, Chati ya mifumo ya mapokeo na maadili	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kujadili mapokeo ya kidini na namna yalivyochangia katika kujenga maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	Bunguabongo ongoza wanafunzi kujadili mapokeo ya kidini (kama vile: Ukristo na Uislamu) na mchango wake katika kujenga maadili ya Kitanzania Majadiliano ongoza wanafunzi kujadili mapokeo ya kidini na namna yalivyochangia katika kujenga maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	Mapokeo ya kidini na namna yalivyochangia katika kujenga maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni yamejadiliwa kwa kina	Matini, chati yenye kuonesha uhusiano wa mapokeo ya kidini na maadili	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
3. Kumudu historia ya Tanzania na maadili wakati wa ukoloni, 1890-1960	3.1 Kutathmini ukoloni kama nguvu laini (<i>soft power</i>) ya kujenga mwelekeo mpya wa jamii	(a) Kueleza dhana ya ukoloni kama nguvu laini (<i>soft power</i>) na nguvu ngumu (<i>hard power</i>)	<i>Kisamafunzo</i> ongoza wanafunzi katika makundi na wape kisa chenye dhana ya ukoloni, nguvu laini na nguvu ngumu ili kuchambua maana, sifa na viashiria vya ukoloni <i>Tafakuri</i> ongoza wanafunzi kutafakari maana na sifa ya ukoloni kama nguvu laini na nguvu ngumu	Dhana ya ukoloni kama nguvu laini (<i>soft power</i>) na nguvu ngumu (<i>hard power</i>) imeelezwa kikamilifu	Matini yenye kulezea ukoloni	25

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b)Kueleza chimbuko la ukoloni na kuenea kwake Tanzania	<p>Banguabongo ongoza wanafunzi kueleza chimbuko la ukoloni huko Ulaya ukihusianisha na kukua kwa ubepari</p> <p>Kisamafunzo wape wanafunzi kisa kinachoonesha kuenea kwa ukoloni kama nguvu laini na nguvu ngumu nchini Tanzania</p> <p>Tafakuri ongoza wanafunzi kutafakari kuenea kwa ukoloni katika sura hizo mbili nchini Tanzania</p>	Chimbuko la ukoloni na kuenea kwake Tanzania limeelezwa kikamilifu	Matini, vitu halisi, michoro/picha	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c)Kuchambua athari za ukoloni kisiasa, kiuchumi, kijamii, kiutamaduni na maadili	<p><i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi kuchambua kuhusu athari za ukoloni kwa ujumla</p> <p><i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi katika makundi kubainisha na kuelezea athari ya ukoloni kisiasa, kiuchumi, kijamii, kiutamaduni na kimaadili</p> <p><i>Tafakuri</i> ongoza wanafunzi kutafakari jinsi ukoloni ulivyojenga mwelekeo mpya wa jamii</p>	Athari za ukoloni, kisiasa, kiuchumi, kijamii na kiutamaduni zimechambuliwa kwa kina	Matini, Picha na takwimu	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(d)Kujadili uzalendo na ujasiri wa Watanzania waliopinga mfumo wa ukoloni na maadili ya utamaduni	Bunguabongo ongoza wanafunzi kujadili dhana ya uzalendo na ujasiri Majadiliano ongoza wanafunzi kueleza uzalendo na ujasiri wa mashujaa waliopinga mfumo wa ukoloni nchini Tanzania	Uzalendo na ujasiri Watanzania waliopinga mfumo kandamizi wa ukoloni umejadiliwa kwa kina	Matini, vitu halisi, picha/ michoro, vifaa vya TEHAMA, filamu za harakati za ukombozi	22
	3.2 Kuchambua mchango wa ukoloni katika mfumo wa maadili ya Kitanzania	(a) Kueleza maadili na mfumo wa usimamizi uliojengwa wakati wa ukoloni	Maswali na majibu ongoza na wezesha wanafunzi kujibu maswali kuhusu maadili yaliojengwa wakati wa ukoloni Tafakuri (Self-reflection) wezesha wanafunzi kutafakari mfumo wa usimamizi uliojengwa wakati wa ukoloni	Maadili na mfumo wa usimamizi uliojengwa wakati wa ukoloni vimeelezwa kikamilifu	Matini	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b)Kuhusianisha maadili yaliyojengwa kabla ya ukoloni na yale ya wakati wa ukoloni	Bunguabongo wezesha wanafunzi kulinganisha maadili yaliyojengwa kabla na wakati wa ukoloni Changanyakete ongoza wanafunzi kuchambua uhusiano kati ya maadili yaliyojengwa kabla na wakati wa ukoloni nchini Tanzania	Maadili yaliyojengwa kabla ya ukoloni na yale ya wakati wa ukoloni yamehusianishwa kwa usahihi	Matini, chati yenye kuonesha uhusiano wa maadili ya kabla na wakati wa ukoloni	
		(c)Kuchambua athari za ukoloni katika mfumo wa maadili ya Kitanzania	Maswali na majibu ongoza wanafunzi kujibu maswali kuhusu athari za ukoloni katika mfumo wa maadili kwa ujumla Majadiliano ongoza wanafunzi kuchambua athari za ukoloni katika mfumo wa maadili ya Kitanzania	Athari za ukoloni katika mfumo wa maadili ya Kitanzania zimechambuliwa kwa kina	Matini, picha/ michoro, vitu halisi	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
4. Kufanya kazi mradi ya historia ya Tanzania na maadili	4.1 Kufanya kazi mradi ya historia ya Tanzania na maadili	Bainisha changamoto yoyote ya kihistoria iliyopo katika jamii, kisha andaa kazi mradi ili kupata ufumbuzi.	<i>Kazimradi</i> Katika vikundi au mmoja mmoja, waongoze wanafunzi kubaini changamoto yoyote ya kihistoria au maadili katika jamii ya Tanzania, kisha waelekeze wanafunzi waandae mpango wa kutekeleza kazimradi hiyo	Changamoto ya historia au maadili imebainishwa, mpango wa kutekeleza kazi mradi umeandaliwa	Zana vifaa mbalimbali vinavyohusiana na kazi mradi	22

Kidato cha VI

Jedwali Na. 4: Maudhui ya Kidato cha VI

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
1. Kumudu historia ya ujenzi wa taifa na maadili yake katika kipindi cha 1961-1966	1.1 Kumudu chimbuko la ukoloni mamboleo	(a) Kueleza dhana na chimbuko la ukoloni mamboleo	<i>Banguabongo</i> ongoza wanafunzi katika makundi kufafanua maana na sifa ya ukoloni mamboleo <i>Fikiri-andika-jozisha-shirikisha</i> wezesha wanafunzi kushiriki katika kuelezea chimbuko la ukoloni mamboleo	Dhana na chimbuko la ukoloni mamboleo vimeelezwa kwa usahihi	Matini vifaa vya TEHEMA kama flashi, kompyuta na TV zenye hotuba na maudhui ya ukoloni maombaleo	15
		(b) Kuchambua athari za ukoloni mamboleo kwa Tanzania kiuchumi, kisiasa,	<i>Changanyakete</i> wezesha wanafunzi katika makundi madogo madogo kubainisha athari za ukoloni mamboleo	Athari za ukoloni mamboleo kwa Tanzania kiuchumi, kisiasa, kijamii kiutamaduni na	Matini, chati inayo oneshia athari za ukoloni mamboleo. Magazeti, Makala, vifaa vya TEHEMA vinavyoelezea	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		kijamii kiutamaduni na kimaadili	Majadiliano ongoza wanafunzi kuchanganua athari za ukoloni mamboleo kwa Tanzania kiuchumi, kisiasa, kijamii kiutamaduni na kimaadili	kimaadili vimechambuliwa kwa kina	hotuba za watu mbalimbali kuhusu ukoloni mamboleo.	
		(c) Kutathmini mikakati ya kitaifa katika kupambana na ukoloni mamboleo	Mtaalamu Mualikwa Mualike na muongoze mtaalamu kuongea na wanafunzi kuhusu mikakati ya kitaifa ya kupambana na ukoloni mamboleo Tafakuri ongoza wanafunzi kwa kuuliza maswali kutafakari maelezo ya mtaalamu juu ya mikakati ya kitaifa katika kupambana na ukoloni mamboleo	Mikakati ya kitaifa katika kupambana na ukoloni mamboleo imetathminiwa kwa kina	Matini, chati inayoonesha mikakati ya kupambana na ukoloni mamboleo -vifaa vya TEHAMA vinavyoelezea mapambano ya ukoloni mamboleo	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	1.2 Kutathmini mabadiliko ya mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa	(a) Kueleza chimbuko la mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa	<i>Mtaalamu mualikwa</i> ongoza wanafunzi kumsikiliza mtaalamu akieleza chimbuko la mifumo ya usalama wa taifa <i>Maswali na Majibu</i> toa maswali kuhusu chimbuko la mifumo ya ulinzi na usalama wa Taifa baada ya uhuru ili kupata ufahamu wa pamoja	Chimbuko la mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa limeelezwa kwa usahihi	Matini, chati, vifaa vya TEHAMA kama flashi yenye kuonesha hotuba za viongozi na magazeti	20
		(b) Kuchambua hatua za mabadiliko ya mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa baada ya uhuru	<i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi kubainisha na kuelezea hatua za mabadiliko ya mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa baada ya uhuru <i>Tafakuri</i> ongoza wanafunzi kutafakari mabadiliko hayo	Hatua za mabadiliko ya mifumo ya ulinzi na usalama wa taifa baada ya uhuru zimechambuliwa kwa kina		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kutathmini nafasi ya maadili katika kujenga mifumo imara ya ulinzi na usalama wa taifa	<p>Bunguabongo ongoza wanafunzi kupima nafasi ya maadili katika kuimarisha mifumo imara ya ulinzi na usalama katika jamii</p> <p>Majadiliano ongoza wanafunzi jadili nafasi ya maadili katika kujenga mifumo imara ya ulinzi na usalama wa taifa</p>	Nafasi ya maadili katika kujenga mifumo imara ya ulinzi na usalama wa taifa imetathminiwa kwa kina	Matini, chati ya uhusiano kati ya maadili na mifumo ya ulinzi na usalama	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(d) Kujadili umuhimu wa wananchi kushiriki katika shughuli za ulinzi na usalama	<p>Maswali na majibu</p> <p>Ongoza wanafunzi kujibu maswali kuhusu umuhimu wa wananchi kushiriki katika shughuli za ulinzi na usalama</p> <p>Kisamafunzo Ongoza wanafunzi kuigiza kisa kuonesha umuhimu wa ulinzi na usalama</p> <p>Majadiliano ongoza wanafunzi katika vikundi kujadili umuhimu wa wananchi kushiriki katika shughuli za ulinzi na usalama</p>	Umuhimu wa wananchi kushiriki katika shughuli za ulinzi na usalama umejadiliwa kwa kina	Matini, magazeti na nyaraka	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	1.3. Kuchambua visababishi vya mabadiliko ya sera ya mambo ya nje na uhusiano ya kimataifa	(a) Kueleza chimbuko na misingi ya Sera ya mambo ya nje ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	Changanyakete wezesha wanafunzi kuchambua chimbuko na misingi ya Sera ya mambo ya nje ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	Chimbuko na misingi ya sera ya mambo ya nje ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imeelezwa kikamilifu	Matini, Sera za mambo ya nje za Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	15
		(b) Kujadili mabadiliko ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa tangu 1964	Bunguabongo ongoza wanafunzi katika makundi kubaini sababu zilizopelekea mabadiliko ya Sera ya mambo ya nje Majadiliano ongoza wanafunzi kujadili mabadiliko ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa mpaka 1966 nchini Tanzania	Mabadiliko ya sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa tangu 1964 yamejadiliwa kwa kina	Matini, Sera mbalimbali za mambo ya nje za Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kuchambua nafasi ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa katika kudumisha na kulinda maadili ya Kitanzania	<i>Kisamafunzo</i> andaa na ongoza wanafunzi kusoma kisa chenye mada ya nafasi ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa katika kudumisha na kulinda maadili <i>Fikiri-andika-jozisha-shirikisha</i> ongoza wanafunzi kutafakari-na kujadiliana juu ya nafasi ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa katika kudumisha na kulinda maadili ya Kitanzania	Nafasi ya Sera ya mambo ya nje na uhusiano wa kimataifa katika kudumisha na kulinda maadili ya Kitanzania imechambuliwa kwa kina	Matini, chati kuonesha maadili na misingi ya Sera ya mambo ya nje, Matini yenye sera ya mambo ya nje	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	1.4. Kutathmini mchango wa Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar katika kudumisha uhuru, umoja, na amani ya kitaifa.	(a) Kueleza falsafa ya Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar	<i>Kisamafunzo</i> ongoza wanafunzi kujadili kisamafunzo kuhusu falsafa ya Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar	Falsafa ya Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar imeelezwa kikamilifu	Matini yenye matukio ya falsafa ya mapinduzi matukufu ya Zanzibar, Vifaa vya TEHAMA kama flashi, kompyuta na TV vinavyoonesha matukio ya mapinduzi ya Zanzibar	11

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kujadili mchango wa Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar katika kudumisha uhuru, umoja na amani ya kitaifa	<i>Bunguabongo</i> ongoza wanafunzi kujadili sababu na kilichopelekea kutokea Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar <i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi kujadili kwa kina mchango wa Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar katika kudumisha uhuru, umoja na amani ya kitaifa	Mchango wa Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar katika kudumisha uhuru, umoja na amani ya kitaifa umejadiliwa kwa kina		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kuchambua matendo ya kimaadili katika kuenzi Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar	<p><i>Igizo dhima</i> ongoza wanafunzi kuigiza matendo ya kimaadili yanayofanywa katika kuenzi Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar. Waandike matendo hayo waliyoyaona na kuigiza</p> <p><i>Matembezi ya Galari (Gallery Walk)</i> ongoza wanafunzi kwenye matembezi ya galari kuona na kutafsiri matendo ya kimaadili katika kuenzi Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar</p>	Matendo ya kimaadili katika kuenzi Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar yamechambuliwa kwa kina	Matini magazeti	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
2. Kutathmini ujenzi wa Taifa na maadili yake wakati wa Azimio la Arusha, 1967-1985	2.1. Kuchambua chimbuko la Azimio la Arusha na matokeo yake kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili.	(a) Kufafanua falsafa ya Azimio la Arusha	<i>Maswali na Majibu</i> ongoza wanafunzi kushiriki kujibu maswali katika kuelezea falsafa ya Azimio la Arusha	Falsafa ya Azimio la Arusha imefafanuliwa kwa usahihi	Matini, hotuba za viongozi, makala na filamu za matukio ya Azimio la Arusha	19
		(b) Kutathmini mifumo na misingi mipya ya kimaadili iliyoanzishwa na Azimio la Arusha	<i>Bunguabongo</i> ongoza wanafunzi kupima maadili yaliojengwa na Azimio la Arusha <i>Changanyakete</i> wezesha wanafunzi katika vikundi kuchambua na kupima mifumo na misingi mipya ya kimaadili iliyojengwa na Azimio la Arusha	Mifumo na misingi mipya ya kimaadili iliyoanzishwa na Azimio la Arusha imetathminiwa kwa kina	Matini, chati kuonesha misingi ya kimaadili iliyoanzishwa Matini ya Azimio la Arusha.	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kuchambua athari za Azimio la Arusha kiuchumi, kisiasa, kijamii, kimaadili, kiutamaduni na katika uhusiano wa kimataifa	<i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi kufanya majadiliano juu ya athari za Azimio la Arusha kiuchumi, kisiasa, kijamii, kimaadili, kiutamaduni na katika uhusiano wa kimataifa <i>Fikiri-andika-jozisha-shirikisha</i> wezesha wanafunzi kudavua athari za Azimio la Arusha katika uhusiano wa kimataifa	Athari za Azimio la Arusha, kiuchumi, kisiasa, kijamii, kiutamaduni, kimaadili na katika uhusiano wa kimataifa zimechambuliwa kwa kina		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(d) Kutathmini umuhimu (relevance) wa Azimio la Arusha katika mazingira ya sasa	<p>Kisamafunzo andaa na wape wanafunzi visamafunzo kuhusu Azimio la Arusha ambavyo wavitafakari na kuvichambua umuhimu wake katika jamii</p> <p>Tafakuri ongoza wanafunzi kutafakari ili kutathmini umuhimu wa Azimio la Arusha katika mazingira ya sasa</p>	Umuhimu (relevance) wa Azimio la Arusha katika mazingira ya sasa umetathminiwa kwa kina		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
	2.2. Kutathmini nafasi ya Tanzania katika kujenga uhusiano wa kikanda	(a) Kueleza mchango wa Tanzania katika kuundwa na kukua (evolution) kwa jumuiya za kikanda	<i>Bunguabongo</i> ongoza wanafunzi kubaini mchango wa Tanzania katika uanzishwaji wa jumuiya za kikanda <i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi katika vikundi kuchambua mchango wa Tanzania katika kuundwa na kukua kwa jumuiya za kikanda	Mchango wa Tanzania katika kuundwa na kukua (evolution) kwa jumuiya za kikanda umeelezwa kwa usahihi	Matini Ramani, Hotuba za viongozi mbalimbali wa ndani na nje ya nchi	16

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kuchambua fursa zitokanazo na ushiriki wa Tanzania katika uhusiano wa kikanda	<p><i>Scenario(kisafikirika)</i> andaa na wape wanafunzi scenario (kisafikirisha) inayoonesha fursa anuai zinazotokana na uhusiano wa kikanda</p> <p><i>Fikiri-andika-jozisha-shirikisha</i> wezesha wanafunzi kufikiri-andika-jozisha-shirikisha fursa zitokanazo na ushiriki wa Tanzania katika uhusiano wa kikanda</p>	Fursa zitokanazo na ushiriki wa Tanzania katika uhusiano wa kikanda zimechambuliwa kwa kina	Matini, chati kuonesha fursa zilizopo katika uhusiano wa kikanda	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kutathmini mchango wa lugha ya Kiswahili katika uhusiano wa kikanda	<p>Maswali na Majibu ongoza wanafunzi kujibu maswali kuhusu mchango wa lugha ya Kiswahili katika uhusiano wa kikanda</p> <p>Majadiliano ongoza na wezesha wanafunzi kujadili majibu yaliyotolewa wakati wa maswali na majibu kuhusu mchango wa lugha ya Kiswahili katika uhusiano wa kikanda</p>	Mchango wa lugha ya Kiswahili katika uhusiano wa kikanda umetathminiwa kwa kina		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(d) Kutathmini ushiriki wa Tanzania katika mapambano dhidi ya rushwa na ujenzi wa utawala bora kikanda	<p><i>Changanyakete</i> ongozwa wanafunzi kuchambua na kujadili ushiriki wa Tanzania katika mapambano dhidi ya rushwa na ujenzi wa utawala bora kikanda</p> <p><i>Maswali na majibu</i> Ongozwa wanafunzi kujibu maswali juu ya ufanisi wa ushiriki wa Tanzania kwenye mapambano hayo</p>	Ushiriki wa Tanzania katika mapambano dhidi ya rushwa na ujenzi wa utawala bora kikanda umetathminiwa kwa kina	Matini, sidii za hotuba za viongozi wa kitaifa	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
3. Kutathmini historia ya Tanzania na maadili wakati wa uliberali, 1986 hadi sasa	3.1 Kutafsiri mabadiliko ya kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili katika kipindi cha uliberali na utandawazi kuanzia 1986 hadi sasa	(a) Kueleza falsafa ya mabadiliko ya kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni, na kimaadili katika kipindi cha uliberali hadi sasa	<i>Kisamafunzo</i> andaa na ongoza wanafunzi kusoma kisamafunzo kinachoelezea falsafa ya uliberali <i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi kuichambua falsafa hiyo ya mabadiliko kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili katika kipindi hiki cha uliberali	Falsafa ya mabadiliko ya kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni, na kimaadili katika kipindi cha uliberali hadi sasa imeelezwa kikamilifu	Matini, vitu halisi kompyuta, simu, vishikwambi	26

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kujadili athari za mfumo wa kiliberali kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili	<p><i>Kazi mradi (Project activity)</i> ongoza wanafunzi kuchunguza athari za uliberali katika jamii zinazowazunguka</p> <p><i>Majadiliano</i> ongoza wanafunzi kujadili athari hizo kiuchumi, kisiasa, kiutamaduni na kimaadili</p> <p><i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi kutathmini athari chanya na athari hasi za mfumo huo wa kiliberali kwa jamii za Kitanzania</p>	Athari za mfumo wa kiliberali kiuchumi, kisiasa kiutamaduni na kimaadili zimejadiliwa kwa kina		

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kuchambua mifumo ya kitaasisi iliyoundwa kuratibu, kulinda na kuzuia vitendo vya ukiukwaji wa maadili ya Taifa katika kipindi cha uliberali hadi sasa	<i>Kutumia Mtaalamu</i> alika mtaalamu na muongoze kuelezea mifumo ya kitaasisi iliyoundwa kulinda maadili <i>Changanyakete</i> ongoza wanafunzi kubainisha na kuelezea mifumo hiyo katika kuratibu, kulinda na kuzuia vitendo vya ukiukwaji wa maadili ya Taifa	Mifumo ya kitaasisi iliyoundwa kuratibu, kulinda na kuzuia vitendo vya ukiukwaji wa maadili ya Taifa imechambuliwa kwa kina	Matini, chati kuonesha taasisi zilizoundwa	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu zinazopendekezwa za ufundishaji na ujifunzaji	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Idadi ya vipindi
4. Kufanya kazi mradi ya historia ya Tanzania na maadili	4.1 Kufanya kazi mradi ya historia ya Tanzania na maadili	Kukamilisha na kuwasilisha taarifa ya kazi mradi kuhusu historia ya Tanzania na maadili ulioianza kidato cha tano	<i>Kazimradi</i> Ongoza wanafunzi kufanya kazi mradi katika mada zao kuhusu historia ya Tanzania na maadili (mwendelezo kutoka Kidato chaTano). Kisha, ongoza wanafunzi kuwasilisha kazi zao wakati wanaendelea kuandika ripoti zao za mwisho.	Utafiti kuhusu historia ya Tanzania na maadili umefanyika kikamilifu	Kompyuta, matini, vinasasauti, Makala katika magazeti	10

Bibliografia

BAKITA. (2016). *Kamusi Kuu ya Kiswahili*. Longhorn Publishers Limited.

Mauritius Institute of Education. (2015). *National curriculum framework: Nine-year continuous basic education*. Mauritius Institute of Education.

TAKUKURU. (2020). *Mwongozo wa wakufunzi na mafunzo kwa wananchi, viongozi na watendaji wa serikali za mitaa kuhusu mapambano dhidi ya rushwa*. TAKUKURU.

TAKUKURU. (2021). *Mwongozo wa Mafunzo kwa Wawezeshaji Kufundisha Vijana wa Skauti Kuhusu Kuzuia na Kupambana na Rushwa*. TAKUKURU.

